

Dierenwelzijn in het hart van de GLB-herziening

Gespreksnotitie ten behoeve van het rondetafelgesprek in de Vaste Kamercommissie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op 11 oktober 2018 over de gevolgen voor Nederland van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Auteur: mw. drs. R. Hameleers, directeur van Eurogroup for Animals, de pan-Europese dierenbelangenorganisatie. Eurogroup for Animals vertegenwoordigt 65 organisaties, uit de EU en daarbuiten. Nederlandse leden zijn Dierenbescherming, Stichting AAP, Bont voor Dieren, World Animal Protection, Compassion in World Farming Nederland en Vier Voeters.

In deze notitie presenteren we de kansen die de herziening van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) biedt tot verbetering van het welzijn van landbouwhuisdieren.

Nederland is de afgelopen jaren op EU-niveau een sterke voorvechter geweest van verbetering van het welzijn van landbouwhuisdieren en heeft via een Ministeriële Alliantie met landen zoals Duitsland en Denemarken, diverse voorstellen gedaan aan de Europese Commissie¹. De aanstaande GLB-herziening biedt een uitgelezen kans voor de Nederlandse Regering en haar partners om hierop voort te borduren en concrete resultaten te behalen in de transitie naar een beter dierenwelzijnsniveau in de veehouderij. Een dergelijke transitie kan het welzijn van landbouwhuisdieren significant verhogen en dient gekoppeld te worden aan het beëindigen van steun aan veehouderijsystemen die het welzijn van dieren schaden.

Historisch hecht de Nederlandse bevolking een groot belang aan dierenwelzijn in vergelijking met andere EU landen. In de meest recente Eurobarometer (2015) vond maar liefst 95% van de Nederlanders het welzijn van landbouwhuisdieren belangrijk tot zeer belangrijk en vond 67% dat het welzijn van deze dieren verbeterd moet worden. Tegelijkertijd is veehouderij een van de grootste netto-ontvangers van landbouwsubsidies, voornamelijk door de steun aan de melkveehouderij en (in mindere mate) aan andere sectoren (eerste pijler) en de plattelandsontwikkelingsgelden (tweede pijler).

Deze realiteit roept de vraag op: wordt de publieke opinie voldoende in acht genomen bij het verstrekken van deze publieke gelden? Is de mening van de Nederlandse bevolking over dierenwelzijn meegenomen in het Europese en Nederlandse landbouwbeleid? We zijn geneigd die vraag negatief te beantwoorden.

Hoe heeft het huidige GLB tot nu toe bijgedragen aan dierenwelzijn?

Ondanks het enorme aantal dieren dat wordt gehouden in de Europese en Nederlandse veehouderij, zijn de uitgaven aan dierenwelzijn in het GLB verwaarloosbaar. Slechts 1,52% van de uitgaven binnen het huidige GLB gaat naar dierenwelzijn en dan alleen in de tweede pijler. Daarnaast heeft Nederland

¹ Position paper on transport (2014); Position paper on Pig welfare (2015); Position paper on EU Platform on Animal Welfare (2016); Position-/discussion paper on welfare of Pullets (2017); Discussion paper on the health and welfare of dogs in trade (2017); Discussion paper Guide to good animal welfare practice for (the keeping, care, training and use of) horses (2017)

er voor gekozen om de budgetten voor dierenwelzijn niet door de provincies in de plattelandsontwikkelingsprogramma's op te laten nemen als specifieke maatregel. Hierdoor hebben boeren die willen investeren in dierenwelzijn of hogere structurele kosten maken om het dierenwelzijn te verbeteren, moeite om daar financiering voor te vinden. Bovendien heeft het huidige steunbeleid de intensivering van de melkveehouderij alleen maar versterkt en versneld.

Hoe zou het nieuwe GLB wel kunnen bijdragen aan dierenwelzijn in de EU en in Nederland?

Het voorstel van de Europese Commissie tot de herziening van het GLB (juni 2018) noemt dierenwelzijn nu in één van de 9 algemene doelstellingen (art 6.(1).(i)). Onduidelijk is echter hoe deze voorzichtige maar onmiskenbare ambitie geïmplementeerd moet worden. Daarnaast wordt dierenwelzijn opnieuw opgenomen als optionele maatregel in de tweede pijler (het plattelandbeleid). Deze voorstellen zijn echter nog onvoldoende om er daadwerkelijk voor te zorgen dat het welzijn van landbouwhuisdieren in de praktijk verbetert.

Welke aanvullende maatregelen zijn er voor nodig om wel tot daadwerkelijke verbetering te komen? Hieronder treft u een overzicht van onze specifieke aanbevelingen.

1. Stop directe betalingen en beloof in plaats daarvan boeren voor hun bijdrage aan publieke goederen, waaronder dierenwelzijn.

Dierenwelzijn is een publiek goed met invloed op volksgezondheid, het milieu, klimaat en plattelandsontwikkeling. Boeren verdienen een vergoeding voor het verlenen van 'diensten van algemeen nut' als die hogere investering-, ontwikkel- of structurele kosten met zich mee brengen. Boeren die niet bijdragen aan dergelijke 'publieke goederen' zouden geen publiek geld meer mogen ontvangen.

2. Neem het welzijn van landbouwhuisdieren als een verplichte component op in de 2^e pijler.

Zorg ervoor dat bovenwettelijke bevordering van dierenwelzijn een aparte maatregel is onder de tweede pijler en maak het onderdeel van de 30% verplichte bestedingen aan milieu en natuurlijke leefomgeving.

3. Neem dierenwelzijn op in het 'eco-schema' als een essentieel onderdeel van de circulaire economie.

De plannen van de Nederlandse overheid voor een circulaire landbouw, kunnen niet worden bereikt zonder integratie van dierenwelzijnsstandaarden. Deze zijn onlosmakelijk verbonden met een milieuvriendelijke en klimaatneutrale agrarische sector en tevens van belang voor een duurzaam draagvlak onder de bevolking.

4. Verbeter de nieuwe versterkte conditionaliteit (voorheen 'cross-compliance').

Alle EU dierenwelzijnswetgeving zou moeten worden opgenomen in voorwaardelijkheidsmechanismen², die bovendien een betere handhaving vergen. Bovenop bestaande dierenwelzijnswetgeving zouden lidstaten in staat moeten zijn aanvullende voorwaarden te stellen, zoals verplichte weidegang voor de melkveesector en het uitfaseren van alle kooisystemen³ en lichamelijke ingrepen in de veehouderij.

² Het voorwaardelijkheidsmechanisme (voorheen cross-compliance) houdt in dat subsidies uit EU-gelden alleen verstrekt worden als aan de EU wetgeving wordt voldaan, waaronder de EU regels inzake dierenwelzijn.

³ Denk bij kooisystemen bijv. aan koloniekooien voor legkippen en kraamkooien voor zeugen.

5. Als marktsteun nodig is dan alleen voor producten van een hoog dierenwelzijnsniveau

Mocht er voor hernieuwing van de marktsteun worden gekozen in het herziene GLB, dan zou dit alleen voor dierlijke producten van een hoge dierenwelzijnskwaliteit moeten gelden. Het streven moet tegelijk zijn om de lagere consumptie van dierlijke producten te bevorderen.

6. Modernisering met als doel intensivering of industrialisering van de veehouderij, zou niet voor financiering door investeringsfondsen in aanmerking mogen komen.

Investeringsgelden moeten alleen ten goede komen aan vooruitstrevende boerenbedrijven zoals Kipster en Hamletz.

7. Maatregelen onder M10 voor agri-milieu-klimaat, moeten gekoppeld worden aan veehouderij met als doel te de-intensiveren en toegang tot de buitenlucht te garanderen.

Vrije uitloop in de veehouderij is essentieel voor het welzijn van de dieren. Daarnaast draagt weidegang in de melkveehouderij bij aan ammoniakreductie en klimaatverbetering.

8. Vereenvoudig aanvraagprocedures voor veehouders en harmoniseer aanvraagstandaarden en criteria in heel Nederland.

Op dit moment is heel lastig voor boeren om dierenwelzijnsprojecten gehonoreerd te krijgen of gezamenlijk bij meerdere provincies projecten in te dienen.

9. Zorg ervoor dat het GLB bijdraagt aan de eiwittransitie en steun innovatief onderzoek en projecten in de plantaardige landbouw.

Het reduceren van dierlijke productie en consumptie (50% voor 2050 is wenselijk en haalbaar) draagt bij aan het klimaatbeleid, de volksgezondheid en het de-intensiveren en diervriendelijker maken van de veehouderij, en kan via het nieuwe GLB actief bevorderd worden.

Hoe kunt u helpen?

We roepen de leden van de Vaste Kamercommissie op om het welzijn van dieren en de opvattingen van de Nederlandse burger hierover een hoge prioriteit te geven, en Minister Schouten te bewegen om samen met bestaande en nieuwe bondgenoten de verankering van dierenwelzijn in de eerste en tweede pijler van het GLB te bepleiten in de Europese Landbouwministerraad. Verder is het van groot belang dierenwelzijn prominent op te nemen in de SWOT-analyse en het daaropvolgende strategisch plan dat Nederland bij de Europese Commissie indient, betreffende de invulling van het GLB in Nederland.

Onze visie

Eurogroup for Animals stelt dat het huidige GLB omgevormd kan en moet worden tot een instrument gericht op het realiseren van een werkelijk duurzaam voedselbeleid met daarbinnen dierenwelzijn als belangrijke prioriteit. Dierenwelzijn betekent dat dieren hun natuurlijke gedrag kunnen uitoefenen en positief welzijn ervaren. Dit kan niet in de huidige industriële veehouderij. Een dergelijk duurzaam voedselbeleid draagt bij aan de transitie van de veehouderij naar een geheel van systemen waarin dierenwelzijn maar ook het milieu, klimaat, biodiversiteit, en volksgezondheid gerespecteerd worden. Mede gelet op de beperkte voorraden grondstoffen en de eindigheid van ons natuurlijk kapitaal vergt deze transitie dat er minder dierlijke producten geproduceerd en geconsumeerd worden.